

המציינות היהודית

טז טבת - ה שבט תשס"ו • דו ירחון של ועד הקהילות היהודיות מרומניה

מקור האומץ שלנו

כשלחלק מאתנו כבר אבד האומץ להאמין - והתקווה אך בקושי הבהבה - שהשיגיהם הגדולים וההצלחות יוצאות הדופן של אישים, יוצרים בעלי יוקרה מקרב קהילתנו עוד יכובדו אי-פעם לנוכח משאבינו המצומצמים, הנה באה הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה והנהגתה החדשה והעניקה פרסים וציונים לשבח בעלי ערך בשנים 2003, 2004... מי לא יזכור את השמחה, התרוממות הרוח והריגוש המחודש שליוו את החגיגה שמקורה בעומק הלב? הרי החגיגה כשלעצמה ראויה לפרס.

פעם היה חשש שהמדור שלנו "דואר המערכת" לא ימצא מספיק מכתבים בתיבת הדואר של "המציינות היהודית" ושעלול להינתק הקשר עם מאות הכתבים מרחבי הארץ. והנה, המדור חי וקיים ומכתביכם מכבדים אותנו ומוכיחים שיתוף פעולה ראוי.

היה גם שדאג, בהיותו מרוחק ממציינות חיינו, שמא ינותק גם גל הזיכרון (ואולם, "למי שאינו זוכר לא מגיע דבר") ותיפסק שורת הזכרות והעלאת הזיכרון המתמדת של קורבנותינו שנפלו בגירושים ובפוגרומים האנטישמיים... מחשבה זו היא לכל הפחות בגדר סילוף, אם לא בגדר רוע-לב! העדים לקורות העבר חיים בינינו ובתוכנו, חיים בהכרתם של הניצולים, בניהם וצאצאיהם... ההוצאה המיוחדת - ארבעה העמודים הכלולים

בגיליון זה - מעידה פעם נוספת, מעבר להשתתפות עצמה, מעבר לתערוכות ולעצרות מרשימות, על הרגשת משפחתיות מחודשת ועל קשר כלל אנושי שעדיין לא זכו לשבחים הראויים.

מכתביכם, הקוראים, המוכיחים שהדי "המציינות היהודית" מגיעים גם הרחק מקהילותינו המקומיות, והביקוש ההולך וגדל לכתב העת שלנו - מעודדים אותנו ומעניקים לנו ביטחון.

יש לנו גם הפתעה עבורכם: חידוש העמוד שלנו בנושא יהדות, שהחל מגיליון זה מוקדש להצגה מתמשכת של רבנים גדולים ואדמונים של קהילתנו, על מכלול ערכיהם בשטחי החינוך ואורח החיים, שנשכחו שלא בצדק במרוצת הזמן. את עמוד היהדות אנו פותחים בספר שהוא בגדר מאורע, הצגת הרב הראשי יעקב צחק נימירובר, אישיות בולטת של יהדות רומניה.

וכבר אנחנו מציגים את עמודי היהדות בגיליונות הבאים, בהם ייכללו קטעים מ"ספר חיי האדם" מאת הרב הראשי מנחם הכהן. בעזרתו העקבית של ידידנו המלומד ברוך טרקטין, אנו משלימים את הדף הנוכחי בפרשות השבוע של חודש פברואר. הרוח החיה של חידושים ותכנים כגון אלה ישמשו הקדמה ומסגרת להכנות על הקמת עמותה אקדמית - למעשה מכון תרבות - שישא בצדק את השם "יודאיקה - מוזס גאסטר".

דורל דוריאן

הענקת פרסי הפדרציה - מאורע מיוחד בחיי הקהילה

יום ראשון חורפי אחד באמצע ינואר היווה הזדמנות לשמחה ולהתלהבות לבני הקהילה היהודית בבוקרשט ולחבריהם, אשר גדשו עד אפס מקום את אולם האירועים במרכז התרבות הקהילתי בבוקרשט. לאחר כמה שנות הפסקה, הם זכו שוב לחזות בטקס חלוקת הפרסים של פדרציית הקהילות היהודיות ברומניה המוקירה את תרומתם של אינטלקטואלים יהודים בולטים לחיי הרוח ברומניה. מסורת זו, פרי יוזמתו של חבר האקדמיה פרופ' דר' ניקולאי קאזאל ז"ל, התחדשה על ידי ועדת שופטים בהרכב: העורך הראשי של הירחון "המציינות היהודית" דורל דוריאן,

מבקר הספרות הנרי זאליס, הפסנתרן והמוזיקולוג דן מזרחי, הצייר והגרפיקאי טומה הירט ומנהל תיאטרון היידיש הרי אליאד. יחד עם יו"ר הפדרציה דר' אורל ויינר החליטה הוועדה להעניק 11 פרסים ושני ציונים לשבח מיוחדים. לא קל היה לבחור בין כל כך הרבה מצטיינים. הרשימה ארוכה ומוכיחה שלאינטלקטואלים היהודים ברומניה יש עדיין מה להציע, יש להם עדיין תפקיד בתרבות הרומנית בכללותה כמו גם בהפצת ערכי היהדות.

- בתום דיונים רבים החליטה הוועדה על הענקת הפרסים כלהלן:
- פרס "דר' ניקולאי קז'ל" - לחבר האקדמיה סולומון מרקוס;
- פרס "זיגו אורנאה" להיסטוריה ובקורת ספרות, לרופסור פאול קורנאה;
- פרס "מיחאיל סבסטיאן" לספרות ודרמה - לסופרים ראדו קוסאשו וגיאורגה שוורץ;
- פרס "ב. פונדויאנו" לשירה - למרטין אברמוביץ;
- פרס "מרסל ניקו" לאמנויות הפלסטיות - לציירת עלמה רדלינגר ולפסל אגון מרק לביט;
- פרס "מוזס שוורצפלד" לעיתונות יהודית - לעיתונאי ואסילה גרוניה;
- פרס "יוסף סאבא" למוזיקה - למלחין אדמונד דאד ולפסנתרן גרי פודגוריאנו;
- פרס "אברהם גולדפאדן" לתיאטרון - ללהקת תיאטרון היידיש הממלכתי בבוקרשט;
- כמו-כן הוענקו ציונים לשבח לשני אישים אשר הלכו לעולמם: "ציון על מסירות והישגיות יוצאות מגדר הרגיל בפעילות קהילתית" - למנהיג הזכור לטוב של קהילת יהודי רומניה, חבר האקדמיה פרופ' דר' ניקולאי קאז'אל; ו"תעודה על הישגיות יוצאת מגדר הרגיל" - למנצח סרג'יו קומיסיונה בעבור מכלול פועלו המוזיקלי ובמלאכת הניצוח. כל המכירים או הרואים עצמם מקורבים למקבלי הפרסים, לא חסכו בדברי שבח כלפיהם, ביטאו את הערכתם לכישרונם ולמאמצים שהשקיעו ואיחלו להם המשך עשייה פורייה. כלות וחתני הפרסים, נרגשים מאד, הבטיחו שאכן ימשיכו בעשייתם. באירוע המיוחד הזה הייתה אווירה של התרוממות רוח וקהל הנוכחים רווה נחת מההזדמנות שניתנה לו להשתתף בו. יש בכך משום תמריץ להמשך רצוף של תגמול המוכשרים שבחברי קהילתנו.

יהודים בעיתונות הספרותית

על מנת ליידע את קוראנו כיצד מעריכה העיתונות הספרותית ברומניה את תרומתם של היהודים, הירחון שלנו מפרסם זה למעלה משנה מדור קבוע העוסק בנושא המדובר.

בינואר 2006 נמסר על מאמרים שהופיעו בעיתונים וכתבי עת נחשבים וביניהם: "Idei în dialog" ("רעיונות בדו-שיח") - על ספרו של אנדריי קורניאה על סוקרטס בעולמנו הנוכחי ועוד; "România literară" ("רומניה ספרותית") - על הציירת מרגרטה סטריאן, המשורר לאונרד כהן ואחרים; "Cultura" ("התרבות") - על הבמאי אלכסנדר האוספטר; "Adevărul literar și artistic" ("האמת הספרותית והאומנותית") - על מאיירהולד, הארולד פינטר ואחרים; "Dilema veche" ("דילמה ישנה") - ניתוח המצב בישראל על ידי מגדלנה בויאנג'יו; "Observator cultural" ("צופה תרבותי") - סקירה מצוינת של ליווי אורניאה על האנטישמיות יון קוז'א (המתפרסמת גם בעיתוננו); "Contemporanul - Ideea europeană" ("יבין זמננו - הרעיון האירופי") - המשך הדיון בנושא "הבעיה היהודית" באמצעות דיוקנאות של יון יאנושי ומיחאיל סבסטיאן ואילו מירל הורודי מישאל מפרסם שם מאמר על האינטלקטואלים הרומנים בני דורו, 1927, שנת ההתעוררות של שנת זרים והתופעה הלגיטארית.

בעמודים אחרים נתן לקרא:

- ◆ הדור האמצעי - כח, מודרניות, דינמיות ◆ ביקור משלחת "ז'יוינט" בקהילות היהודיות מרומניה
- ◆ רעיון עם טשו סולומונוביצ'י ◆ הציונות. יעדים עדכניים ◆ "החזרות" - המדען דורל בלי
- ◆ טלאובייקטיב ◆ היהודים בעולם ◆ דואר המערכת ◆ ספרים חדשים ◆ אופקים

אזכרה ואזכרה 65 שנה לפוגרום שעשו "משמרות הברזל" ביהודי בוקרשט בין 21 - 23 בינואר 1941

מה שהעניק מבט עדכני לאירוע הייתה החזית האחידה שהפגינו באירוע זה כל השותפים לערכי הדמוקרטיה וההומאניות, ללא הבדלי מוצא אתני ואמונה דתית, לנוכח גלי האנטישמיות החדשים והכחשת השואה. הערכים הנעלים הללו באו לידי ביטוי באיגרות ששלחו נשיא רומניה טראיאן באססקו, ראש הממשלה קאלין פופסקו טאריצ'יאנו, מלך רומניה מיחאי 1 וראש הכנסייה האורתודוקסית ברומניה הוד קדושתו תיאוקטיסט, כמו גם הדברים שנשא ראש עיריית בוקרשט אדריאן וידיאנו וראש הכנסייה הרומנו-קתולית בבוקרשט יואן רובו. הפוגרום בבוקרשט היה בבחינת הקדמה לשואה שהתחוללה ברומניה ובאירופה כולה. אחריו, בקיץ של אותה שנה, התרחש הטבח של יהודי יאשי ו"רכבות המוות", ולאחר מכן - הגירוש לטרנסניסטריה. האזכרה היוותה הזדמנות להיזכר באירועי הימים ההם, אך גם אות אזהרה ואזעקה בפני התעוררות האנטישמיות וגילוייה בזמן הזה. על כך התבטאו בדבריהם יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה חבר הפרלמנט דר' אורל ויינר, הרב הראשי ליהודי רומניה מנחם הכהן,

הוד מעלתו שגריר ארה"ב ברומניה מר ניקולס טאובמן, הוד מעלתה שגרירת ישראל ברומניה גב' רודיקה ראדיאן גורדון, מנהל המכון הלאומי "אלי ויזל" לחקר השואה ברומניה גנרל מיחאי יונסקו, מנהל התאחדות קורבנות השואה ברומניה פרופ' דר' אוטו אדלר ומנהל המכון למחקר מרקו מקסימיליאן כץ. בין הדברים שהושמעו באזכרה הרעידו את הלב העדויות של ניצול הפוגרום פרופ' יצחק בן-צבי גוטמן מישראל ועד שראה במו עיניו את הטרגדיה - זקן לשכת עורכי הדין עו"ד קונסטנטין וישינסקו.

האירוע, שהצטיין בהשתתפות המרשימה של שגרירים, בכירי ממשל ואישים בולטים משטח החברה והתרבות, התקיים יומיים לפני יום השואה העולמי שנקבע ל- 27 בינואר וגם בו הודגש שהפוגרום ביהודי בוקרשט ב- 41' היווה הקדמה כאובה לשואה שהתחוללה בהמשך. זאת לזכור, שנים רבות לאחר השואה, עדיין קיימות שאלות נשאר ללא תשובה, שאלות מטרידות, כגון: היכן הייתה רוח האדם בתקופת השואה? מה עשו מנהיגי העולם הדמוקרטי של הימים ההם לשם מניעת האסון? ומה עושים בעלי העוצמה של ימינו כנגד הסלמת האנטישמיות, העידוד לחיסול מדינת ישראל, הכחשת השואה, חילול בתי קברות יהודיים, וממש לאחרונה רצח יהודים במוסקבה בשעת התפילה בבית הכנסת? אך ורק אם נדע להסתכל נכוחה לעבר מאורעות העבר, ואם המנהיגים והמדינאים בהווה לא יסתפקו בהצהרות, רק אז ניתן לצפות שצאצאיו יזכו לחיות בעולם נטול אירועים חשוכים.